

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

Видав. ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“

Начальний редактор д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. Т. 606. Кonto почт. ш. 143.322 Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рубрикі не змінюються.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в квітні 4/20 зл. ЗА ГРАНИЦЮ: В Англії 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50 зл., Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 к. ч. Румунії 150 лей, Болгарії 7/50 зл., Австрії 7/50 зл. Запис вноситься 1 дол.</p>	<p>В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА Одного примірника 17 сот.</p>
--	---	---

Міно́рні настрої.

Останніми часами між рядками радянської преси можна замітити певну тривогу, яка все зводиться до питання: що може принести недалеке майбутнє радавладі? Орієнтація на революцію в західних державах перелетілася. Пануючу партію розсаджують внутрішні непорозуміння. Усунення шкідливого Троцького не зліквідувало тих непорозумінь, а навпаки ще їх загострило. Кім того назріває з дня на день непорозуміння між радянською дипломатією і комінтерном. Європейська преса переповнена найрізноманітнішими інформаціями про те, що між Чічеріном і Зиновєвим дійшло до гострого конфлікту. Чічерін за підтримкою Раковського, Крестинського і інших дипломатів, виступив проти назмірної балакучості Зиновєва, як голови комінтерна. Радянська дипломатія ніколи не дібється бажаного успіху, доки комінтерн і його голова не понизять свого волюнтаризму і визнають погрози-ливого тону. Зиновєв мав прийняти це як звичайну та загрозити Чічерінові карієрою Троцького. Іншими словами загрозив йому висилкою на Кавказ. Попри те все йде якесь кампанія проти Зиновєва в напрямі його компромітації. Все це речі, які важко провірити. Та нема думи без вогню. Не можна тим поголоскам цілком не вірити. Без причини вони не появляються.

Попри те напруження між урядом і комінтерном, усі—прихильники комінтерну та уряду СРСР, поширюють гасло „обличчям до села“. Втративши поки що надію на світову революцію, прийшли комуністичні провідники до переселення до той даний історією, як це каже московська „Правда“, відпочинок („перелишку“) слід використати для внутрішнього поглиблення революції, для поглиблення її перш за все у темному селі.

Бухарін в одній своїй промові з кінця минулого року сказав про те так: „Ми маємо наново здобути довіру села. Той капітал, з якого ми жили даний час, а саме допомога селянам позичити землю, вже переданий і вичерпаний, а узброєний ворог, що допоміг нам злучитися зі селянством, шез із овиду“. Отже наново здобувати! І тому обличчям до села! Тому орієнтація на середняк, тому участь селянства в державній роботі!

Все це доказує, що комуністи пошукають себе не зовсім певно. Офіційний орган українського радянського уряду „Вісти“ (з 15. II. 1925) пише в передовій з ніколи IV. сесії ЦУВК-у так: „Сучасний мент у міжнародному становищі характеризується тим, що як туман розвіваються рештки, так званої „єри запліфаму“. Це вимагає з нашого боку надзвичайної уваги до кожного найменшого руху міжнародних тенденцій щодо радянських обставин майже виключає перспективи на одержання нами з боку закордонних капіталістів більш-менш поважних кредитів на спову-

відродження нашого господарства, а звідсіль впливає необхідність орієнтуватися на власні сили в справі нашого економічного будівництва“.

Цей останній висновок українського радянського офіціозу зовсім правильний. Якщо нема чужої допомоги, то самозрозуміло, що необхідно орієнтуватися на власні сили. Та питання, чи для економічної відбудови вистарчить сама орієнтація! Мабуть що ні, бо в противному випадкові радавлада не старалася би про закордонні позички. І ось з того боку теж зрозуміла та невпевненість, що проявляється тепер у настроях радавлади. Та орієнтація на власні сили вимагає для нас багато чого у найновішій внутрішній політиці радавлади. Вона пояснює нам появу „неонела“, пояснює всю теорію про „гулящі капітали“, що нібито скриваються в українському селі, вона пояснює нам накінець і той великанський наступ на село для поглиблення в ньому революції, та для втягнення його в радянське будівництво акулі з „гулящими капіталами“.

Іде весна! Були часи, де кожна

весна приносила радавладі якісь нові гостинці, в формі інтервенцій чи десантів. На цьогорічну весну радавлада теж покладає надії на несподіванки. Чи ті надії оправдаються — сказати важко та це й не важке в даний мент. Важке те, що такі надії с. Про те свідчить незбито перший приказ наслідника Троцького Фрунзе до червоної армії, про те свідчить і писмо Чічеріна до Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету, про яке ми писали. Фрунзе дуже високо ставить червону армію та її беззастовість. Він вірить, що вона відпре всі ворожі наступи та піде навіть до Парижа у своєму побідоносному поході, якщо тільки дістане відповідний наказ. Та ця самопевність Фрунзе цілком не покривається з настроями його впливових товаришів по партії. Вони не такі певні. Перед зближаючоюся весною виявляють вони деякий острах. — А що буде, як велика червона армія, переважно селянська, заведе пожеві надії Фрунзе? — В армії 85 прц. селян! А по призначенню найповажніших партійних авторитетів село ще не опановане і не революціонізоване! Передвесняна дрож радавлади оправдана таке як орієнтація на власні сили!

В. М.

Без полуди на очах.

III.

Конкордат Польщі з Ватиканом заключено в незвичайно, просто казочно короткому часі. Сталося це тому, що Ватикан на всіх точках пішов на уступки, піддався диктатові польських делегатів. Зі змісту конкордату не пробивається журба за долю універсальної католицької церкви, тільки шкурний інтерес польського політичного католициста.

Конкордат є далекоюсяглим і наглядним документом затрати цивілізаційної місії універсального й інтернаціонального католициста. На межі католицького заходу і православної сходи Ватикан утотожив свою місію, свої наміри й інтереси з інтересами польської держави і з інтересами польського народу. Католицька церква під кермою теперішньої римської курії віддалася на службу не тільки польській „державно-рації“ в ім'я євангельського принципу про віддання цесареві цесарського, а Богові божого, але й загородила еманіпаційні змагання польських

„чужоплеменців“ на церковно-народному полі.

Тільки на одній точці римська курія проявила деяку витриманість і неуступчивість, а саме на точці матеріальній. Але тільки на перший погляд. В суті речі і тут Ватикан здав усі позиції.

Колиб не те, колиб не однозгідність вшепольського табору з поглядами римокатолицького духовенства в матеріальних квестіях, то певно, що і в цих справах конкордат виглядав би зовсім инакше.

Конкордат забезпечує нечарушність церковного майна. Церковні добра (згідно з арт. XIV.) без згоди духовної влади не можуть змінити свого призначення за винятком виаласнення для ці-

лей регуляції доріг, рік і державної оборони. Духовні добра будуть оподатковані так само, як і добра приватні, за винятком богослужбних будинків. Церковні і монашій правні особи мають право довільної розпорядності своїм майном.

Що за гальні постанови докладніше означає арт. XXIV. А саме польська держава знові признає права церковних і монашій правних осіб до всіх духовних діб та дозволяє, щоби право власності, досі в спорадичних випадках невинсване до гіпотечних книг, було там втягнене на основі декларації єпископа, стверджене посвідкою компетентної цивільної влади (?). Справа діб, які церква забрала Росія, Австрія і Прусія, а які тепер є в посланні Польщі, буде предметом пізнішої полагоди. До того часу польський уряд буде дотувати церкву річними сумами на рівні з попередніми урядами (польськими, австрійськими, пруськими). Очевидно, тут починається те, що рівність передвоєнних сум з теперішніми квотами буде тільки шифрова, а не сутеза, з огляду на потрібну низку реальну вартість польської валюти. Росія, Австрія і Прусія, конфіскуючи велику частину духовних діб, утворили спеціальні релігійні фонди на справжнє матеріальне випосаження духовенства. Сьогодні всі ті добра і фонди є в руках польського уряду, але те випосаження в дійсності буде три рази менше.

Ненарушність церковного майна тільки на перший погляд є забезпечена, бо в дійсності духовні добра з деякими винятками будуть призначені на парцеляцію. Конечність парцеляції, невідкличність нарушення „ненарушності“ церковних діб дуже високопозано обгрунтовує уст. 5-тий арт. XXIV. Бажаючи поліпшити господарське й соціальне становище хліборобського населення і забезпечити „християнський мир“ в краю, польська держава викупить від єпископських, семинарійних, капітульних і парафіяльних бенефіцій надлишки землі. Ця надлишка рахується вище 180 гект. для єпископства, семинарії і капітули та вище 15—30 гект. (залежності від якості землі) для парафії. В діцезіях, в яких духовні семинарії не мають земельної наділу, з єпископських діб признається їм 180 гект. землі. Решта буде викуплена, а ціна викупу буде виплачена в тій самій висоті і тим самим способом, що й приватним земельним власникам.

Одначе ці подрібні постанови не говорять нічого про те, яку землю і звідки одержать ті діцезії, їх єпископства, капітули й семинарії, які не мають земельних посілостей? А саме, чи земельна власність і її простір охоронується по діцезіям, чи по церковним провінціям? Чи земельний запас українсько-католицької діцезії львівської і перемишльської може бути використаний на створення земельного наділу и. пр. для станіславської діцезії (єпископства, семинарії й капітули), яка не має ані клатки землі? На жаль, відповіді постанови конкордату дають широке поле до довільної

Red. czas. „Dilo“ w Łwowie. Pr. 125/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Pressowy we Łwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo“ Nr. 40 (10.425) z dnia 22. II. 1925. w artykułach pod tytułem 1) „Rubeż zastany“ odniesienie między słowami: „a kresie“ — a: Zaciśnięcie prof. Hrabyskiego, w tymże artykule uster między słowami: „bilomazki cerkwi... a: Polsko waltykańska, w tymże artykule wyrażenie między słowami: „twierdzenia... a: jaka wyzupaje, 2) „W obronę praw ridoi szkoly“ uster między słowami: „utaj uciwaly... a: Lwów u latim, 3) „Widzuky dnia“ wyrażenie w tytule po słowach: „Pekto, w tymże artykule uster między słowami: „protybolszewycki... a: Odymy iz, w tymże artykule uster między słowami:

Wiek nowy... a: Lublin czas, zawiera znamiona ad 1) zbrodni z § 65 a) uk., ad 2) zbrodni z § 65 a) b) uk., lwiatpku z § 24 uis praz., ad 3) zbrodni z § 65 a) u. k. znal dokonaa 21. lutego 1925 konfiskate za usprawiedliwione i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w tym 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą karę zastępczą przewidzianą w § 21. dz. l. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 z 1863 t. j. zaazdzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 20. lutego 1925 r. (Piasek печатный).

і самовільної інтерпретації в користь виконавців конкордатних постанов, себ-то в першу чергу в користь польського уряду. Правда, земельних наділів не мають іще й деякі латинсько-польські дієпази.

Викуп духовних дібр на цілі парцеляції є тісно зв'язаний з проектом нового закону про земельну реформу. Новий проект земельної реформи на перший план виділяє добровільну парцеляцію. Метою уряду довести до того, щоб ділічі-Польки в першу чергу позбували землю в руки польських хлопів, пастірських куркулів та щоб уряд міг заслонитися перед натиском українських і білоруських безземельних і малоземельних мас тим, що приватний власник продас свою землю, кому йому подобається. Очевидно, уряд може виправдуватися тим, що не може мати впливу на поведінку приватного власника. Та сама думка пронизує також зміст конкордату. Відомо, що найбільше землі на українській національній території мають в своїх руках польські монахи чини, які просто заливають „креси“. І ці то правні особи (церковні і монаші) можуть безпосередньо переводити парцеляцію духовних земель — очевидно в польські руки.

Правда, ті самі умовини парцеляції торкаються і українських правних осіб церковних та монашеских, але вони не розпоряджатимуть помітнішим парцеляційним запасом.

МИХАЙЛО ПОСАЦКИЙ.

23 дні лодкою на морі.

(Продовження.)

Карльскрона.

Мя в пристані. Відбули ми формально шість потрібну ревізію: митову, особисту і санітарну, кожна ревізія тривала пару хвилин; по-зволено нам бути найдовше три дні (формально, в дійсності ми могли бути скільки нам до вподоби) — ми не мали паспортів, — загрозили нам, щоб ми не робили фотографічних знімків, шойно тоді попустили нас вийти на беріг.

Наша перетомка зникла, якби хто цародільною рукою відняв. Вперше від неї не було — а був це вже четвертий ми добрий сніданок зі звичайним апетитом і розійшлися оглядати місто. Я в товаристві моєї валькірії пані Тешнер і пані Трентовіч. Доми великі, вулиці широкі, місто робило враження якоїсь великої столиці; а тимчасом там було всього 18.000 мешканців. Таку Швецію все: розміри великанські, якісь титанічні, а людей дуже мало. Саме ж Швеція мало що менша від Німеччини щодо простору, а мешканців має всього шість мільйонів.

Де ми лише вступили, до ресторану чи до крамниці, нами просто тішилися. По обіді вернулись ми до судна. Тут ковітаємося, що

Лист з Туреччини.

Магометанство і ренесанс родинного життя.

Константинополь, лютий 1925.

Доходять до мене часописні звістки, що ви, мої земляки, журитеся, чимало релігійних сповань, які переплуталися з політичними і стали одним з найбільше болючих, актуальних питань. Може цікаво буде для вас дізнатися, що і тут, у Туреччині, відбувається величезна еволюція поглядів у цій релігійній і що так само як н. п. у нас справа celibату або відношення до Риму, так само тут справа полігамії (многочесства) і відношення до головної ісламу переходять гостру кризу.

Турецький парламент займається нині проектом нового закону, що має перетворити основи родинного турецького життя. Вже минулою весною, коли „Національні дари“ проголосили знесення каліфату, Мустафа Кемаль заявив, що інтелектуальна та соціальна революція шойно починається. Щоб зрозуміти всю вагу проєктованих реформ, слід зазначити, що ще нині, в Туреччині, родинне право є вповні підчинене релігійним законам Корану, тисячолітньої старовини, і що нинішній кодекс не має відносно родини ні одної статті. А одночасно, відома річ, що правила дотично ісламського подружжя є якимпростиші та найбільше демократичні. Стан подружжя не домагасться ніякого публичного оголошення, ні вписання в офіційні книги, а навіть не по-

трібує необхідного дозволу муфті — священника; два свідки вистачають, щоб створити, що люде полюбжились. Ясно, що така простота та свобода стають причиною численних непорозумінь та зложизнь. Розводні проноси — не рідкість, більше поплутаний як найтамтійші пісіння гаремів. Замужня жінка при допомозі двох свідків може вийти ще раз за муж. Муж, на підставі ісламського закону, має необмежену волю: може прогнати жінку, хоча б жінка з ним весь вік і мав від неї діти.

Тому сучасний турецький уряд є тої гадки, що праявила корану не відповідають нинішній інвалізації. Від 13 століть мусульмане користуються правами мати 4 законні жінки, а навіть більше. Та суспільна роль жінки нині змінилась. Родинний закон, оснований на релігії — генічний у VII віці і вклавши інвалізації, нині став перестарілим. Його головна мета: збільшити число магометанських віруючих нині втрачає свою доцільність. Найсильніший аргумент у користь полігамії випав, коли релігія іде панісіалізму зайшла на другий план у турецькій республіці, яка рішуче відкинула старе поняття мусульманської солідарності.

Та з цим зв'язані й економічні причини, що підорвали існування гарему. 12 літ війни виснажили Ту-

справи, то повинні негайно, заки конкордат буде ратифікований, протестувати.

В першу чергу повинні протестувати єпископи і духовенство, але й політичні організації, в круг яких входять церковно-суспільні справи. А які досі постійно йдуть в хвості кожної актуальності, мусять вже раз вийти зі своєї зимової контури і віддати вимірний удар. Найвищий час сказати Римові без обиняків, що ми не дозволимо торгувати своєю національною гідністю, своїм особистим достоїнством, не допустимо деградації нашої національної церкви. А коде Рим за всею ціну намагасться ліквідувати унію, то ми можемо спокійно заявити: Всі шляхи ведуть до Риму, але всі дороги ведуть також і з Риму!

Ф. Ф.

Захлом Сенції Сноітських Олі-
нунія пав Львівський Філіп Ток.
охороні дітей і спінні над мо-
лодою

Фантастична діточа
вистава п. з.
„Добрий син“
І. Луцина п. 4 дітх.
1434 Вступ: добровільні дітх. 2-3

речину дошадно. З упадком імперії, з утратою останнього Османів і відходом останнього каліфа почала шквати турецька аристократія, головна підпора многоцесства. Давні петири та паші не мали засоби, щоб утримувати гаремні та численні наслідки. Патріархальний лад у родині захитався; служіння здебільше не мусульманська, розлетілася. Не було гроша на ад та кіоски, спеціально побудовані для полігамічних родин. Турецькі інтелігентні, що провадили життям, почали жити по європейському; і в конаках, а в приватних помешканнях, в яких не було поалу на гілеах та селаліях. Вони асреснались до модерних домів в Перашіші, Кадікеуї та інших частин.

В Ангорі на 280 послів лише трьох-чотирьох має кілька жінок; у Константинополі не залишилось більш тисячки полігамічних Турек. Не казати вже про молоде племінство, яке ледве може спромогтись на одну шлюбну жінку. Економічна скоута! Не забуваймо, що всі ці моменти використало сучасне турецьке жіноцтво. Від моменту мпоу воно почало енергійну акцію в обороні своїх прав, домагалося у першу чергу: знесення полігамії, заборони передавати поділу, реформи розводу і офіційного оголошення та встановлення акту подружжя. Проект, шойма прийняти парламент, недовольний, без сумніву, не домагасться. Він має означити мінімальний вік новоженців на 18 літ для жінки а 17 для дітчат, — що є, в огляді на фізіологічні прикмети свіжого раси, великим поступом у порівнянні з дотеперішнім дозволом корану на подружжя у 12 рош жінки для хлопців і 9 для дітчат.

12 стаття згаданого проекту зрєсована так: „Повинні стіати жінки є основним у подружжі. Тоні мушнина, який хотів би мати а

шіпшендлер“) прислав нам всякого добра: хліба, масла, мармеляти, кави, овочів — і це все даром. Через це ми були трохи в клопоті“. Ота чемність, прихильність та гостинність Швеція почала нам бути якби якоюсь тасмною, незрозумілою для нас річю. На березі громадилися люде, старі та молоді, і приглядалися нашій лодці і нам самим, подивляючи нас, що ми стільки пережили. Але нашими гордошами була сама лодка, що пишдалася в пристані і злегка колихалася, якби почувала, що всі почести переливаються на неї.

Шогла була ціла і нечарувана, капітан з задоволенням плескав її долонею, як плещеться коня по шиї, для пестощів. Скала також не спричинила шкоди, лише заляне окуття трохи зарисувалося на споді. За те вітрила і керму треба було напразити. Прикинули фахових ремісників до роботи, але ці заявляли, що можуть до неї взятися шойно на другий день. Ми всі громадою вийшли на провід. Сіли до трамваю і поїхали до міського парку. Сидимо і чекаємо на кондуктора. Ідемо так може а пів години, — парк був дуже далеко — а кондуктор не приходить.

*) Купець у кожній більшій пристані, який продас річч потрібні маракам у морешасти.

**) Здається, що ніхто не міг так проїхати від констан доштау

А я сам забув, що в Швеції кондукторів нема. Там поїзд моторового є скринка на гроші і кожний хто вісдає, кидає туди належні гроші за їзду. Подумайте, скільки Швеція на своїй чесності заробляють! А скільки у нас іде грошей на платню кондукторів і для контролорів!

В парку поїзд камініних блоків з написами, в рузми; звичайно такий блок є навколо огорожений. Вид поїзду, темний, просто страшний. Та досить вийти на камінь, скелю або горбок, запар видно море.

В парку знайомимися з представником німецької форми для будови вероляний „Jugendhaus“, павлом бар. Царке і його товаришем, Шведом, Псіпінгом. Тут мусить додати, що в Швеції давні титули аристократичних родів лишилися по нинішній день. В Швеції поїзд баронів і графів, які мешкають, ще на свої середньовічних замках, хоча державний устрій у Швеції є наскрізь демократичний. І так на чолі теперішнього міністерства стоїть визначний соціаліст Брантінг.*) Коли король їде автомобілем, то мусить підчинятися загальним правилам і приписам, які нормують рух у центрі міста і як треба, на даний рукою знак поліція мусить зупинитися і дочекатися. Часом пішки заходять до каварні і сиде при столі як завичайний громадянин. Мальовила в голораній салі

теперішнього ратуша в Стокгольмі, якого будову починено поїзд минулого року, виконав його сам наслідник престолов.

Цей пав барон Псіпінг, молодий людина, нежонатий, взявся на ділати, запрохав нас до свого гірного мешканств в Karlstun і і вітати обзавів нас на своїй моторній лодці по морі поцра безці сенат безці острова, які називаються шведськими. Півно вночі вертається на дошку. Поділяли ми всі в дощі. Поїзд сподівали ніяк від неї. Однеж ми не спали. Шлу ніч протривали з музикер і чайом, які кружляли окозо нас, а в них молоді люди соїзали метельніні впадої і поїзд гнали їх ріжних інструментів, що не можна було розізнати. Так як проїхав вісно: „Alla världens skal!“

Пісня, музика, пісня гина, зогонький плоскості зоза, сідхотить вилаточного життя, гостинить дітчат — це все обсягло, але дітчат якись бальзодіним ємою, засні в чуа, що є сало на сріді Швеції.

Рано, ще ми не повстали з спід, як поїхав до нас піснєць з редакції „нішнього часою“ Karlstun і Piding і прїні: „окозо му з нас по одному місцю. Ході шадської мози істо з товаришів

*) Саме помер той діт тому.

Ширіть наш часопис!